

НАГАЛЬНІ ПИТАННЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Зозуля Я. О., студент (гр. ЕП-262, ФЕА КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. У статті проаналізовано нагальні питання щодо зменшення кількості нещасних випадків з травмуванням та обмеження причин виникнення професійних захворювань працівників. Визначено основні фактори, які призводять до нещасних випадків: стан виробничого середовища; технічні засоби та знаряддя праці; людський чинник. Запропоновано напрями покращення системи управління охороною праці.

Ключові слова: охорона праці, європейська інтеграція, безпека виробництва.

Abstract. The article analyzes the urgent issues of reducing the number of accidents with injuries and limiting the causes of occupational diseases. The main factors that lead to accidents are determined: the state of the production environment; technical tools and tools; human factor. The directions of improvement of the system of management of labor protection were offered.

Keywords: labor protection, European integration, occupation safety.

Вступ. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) передбачає реформування вітчизняного законодавства з метою наближення його до європейської системи права, зокрема в галузі безпеки праці. Досягнення високих європейських соціальних стандартів неможливе без змінення ставлення людей до питань відповідальності за безпеку життя та здоров'я. Низький рівень уваги до вирішення питань безпеки, який приділяють вітчизняні роботодавці, призводить до великої кількості травм і захворювань які отримують працівники на Українських підприємствах.

Аналіз стану питання. Нині стан охорони праці в Україні не можна вважати навіть достатнім. Це ми бачимо по високій чисельності травм та летальних випадків особливо в таких масштабних галузях як вуглевидобувна, агропромислова, транспортна та будівельна. У країнах ЄС відсоток летальних випадків на промислових виробництвах до п'яти разів менший ніж в Україні. Але потрібно звернути увагу на те, що за останні чотири роки рівень травматичних випадків поступово став меншим. Таким чином чисельність травмованих людей на виробництвах зменшилась від 111 627 до 26 102.

Мета статті – проаналізувати реальний рівень охорони праці у теперішній час та впровадження змін вітчизняних норм з ціллю їх наближення до європейського рівня.

Методики, матеріали і результати досліджень. За показниками Держгірпромнагляду впродовж 2016 року на території України зареєстровано 6 318 випадків травматизму на підприємствах, у тому числі 548 мали фатальний наслідок. Щодня на виробничих підприємствах отримують травми до 80 людей, у тому числі 10% отримують інвалідність та приблизно 2 % це летальні випадки [1]. Експерти International Labour Organization вказують, що на виробництвах

усього світу із 100 тисяч працівників щороку 6 загиблих, в той час на українських виробництвах це число складає 11 людей, тобто приблизно у двічі більше (і це враховуючи менш розвинені країни) [2]. Рівень травматичних випадків у Франції, у якої площа, кількість населення та рівень прогресу у промисловості наближений до України, рівень травматизму в десять разів нижче. На кожен 1 млн. тон під час видобутку вугілля в Україні гинуть п'ять працівників, а у США – у 20...30 разів нижче. Для основної частини країн Євро союзу у 2011 році рівень травматизму становив 1,39 випадків на 100 000 працівників, а 2014 року цей показник знизився майже в півтора рази.

Слід зазначити, що низькі рівні показників травматизму в країнах ЄС зумовлені не тільки високим рівнем технічного оснащення робочих місць засобами безпеки, але й високими стандартами організації охорони праці.

За показниками американських дослідників, виростити, навчити та підготувати до самостійної праці одну людину складає вартість в середньому від 120 до 400 тисяч доларів. В Україні ця сума суттєво менша, але теж не мала, а саме 56...200 тисяч гривень (за наближеними підрахунками автора). Цієї суми не дораховується держава, у випадку втрати людиною працездатності в період найбільш активного й працездатного віку – 18...40 років, і держава додатково втрачає кошти які виділяються на лікування та підтримку здоров'я постраждалого. Окрім того, така особа не приносить ніякої користі суспільству, відносно працездатного періоду.

В Україні, окрім травм на виробництві, реєструють високий показник захворювань які пов'язані із професією. За статистикою, на українських виробничих підприємствах щороку фіксують до 2,6 тис. захворювань пов'язаних із професією. Аналіз професійних захворювань виявив, що професійна патологія зафіксована у працівників більш ніж 185 професій, з яких 2,5% становлять інженерно-технічні робітники. Ситуація з професійною захворюваністю, яку ми маємо, потребує впровадження групових заходів відносно утворення якісних умов праці, що можуть захистити робітників від незадовільних та небезпечних виробничих факторів.

Серед незадовільних і згубних факторів виробництва можна виокремити групи, які спричинені: станом виробничого середовища; технічними засобами та знаряддями праці; людським чинником. Стан виробничого середовища визначається параметрами мікроклімату та рівнем забруднення повітряного середовища, які не відповідають допустимим рівням, особливо у холодний період року. На працівників впливає велика кількість шкідливих та неприйнятних виробничих чинників від промислового устаткування, електроустановок, а також від нових джерел, якими є персональні комп'ютери, копіювальні апарати, апарати мобільного зв'язку та ін. На думку експертів International Labour Organization, незадовільний стан з охорони праці в Україні [3] спричинено такими факторами:

- недостатня кваліфікованість фахівців у сфері безпеки;
- відсутність постійного моніторингу за станом безпеки на робочих місцях;

– недостатнє забезпечення працівників новітніми засобами індивідуального захисту;

– зношення (понад 80 %) виробничого устаткування.

Виявлено, що «людський фактор» грає вагомую роль майже у 80 % травматичних та летальних випадків. В Україні природне і виховане чуття збереження життя мало розвинуте у людей, а у низці життєво важливих мотивацій «здоров'я» та «безпека» стоять на шостій позиції після «матеріальної вигоди» і «дружніх стосунків». Це у деякому сенсі пояснює той факт, що небезпечні інциденти частіше з'єднані із відношення до питань безпеки, ніж з кваліфікацією працівників або конструкцією технічного устаткування. Головним способом досягнення високих стандартів безпеки праці є формування культури безпеки життєдіяльності людей у процесі їх навчання та в умовах виробництва. Формування ідеї щодо необхідності приділення уваги питанням безпеки життєдіяльності людини в усіх сферах потрібно починати з дошкільного віку та супроводжувати її надалі на усіх освітніх рівнях. Мається на увазі створення концепції безперервної освіти з охорони праці та безпеки життєдіяльності, яка сприяє збереженню здоров'я нації.

Україна, відповідно до пунктів наведених в Угоді про асоціацію з ЄС виконує певні дії: завершено створення єдиної автоматизованої інформаційної системи з охорони праці, вектор дії якої спрямований на покращення способів керування охороною праці в країні; переробляється державне законодавство про охорону праці щодо використання в ньому Конвенцій і рекомендацій International Labour Organization та директив ЄС; налагоджують більш тісні зв'язки на рахунок нормотворчої співпраці з Німеччиною, Великобританією, та з іншими країнами. Але нині реєструють суттєві порушення норм з охорони праці на підприємствах недержавного сегменту. На підприємствах подібного типу, недотримання норм охорони праці відбувається на постійній основі. Наприклад, не реєстрація травматичних ситуацій, недотримання норм тривалості робочого дня, не виплата фінансових компенсацій за інциденти яку відбулись на виробництві. Основні цілі в роботі з охорони праці, націлені не на впровадження профілактичних робіт, а на виплату різного роду компенсацій та відшкодувань. Нині існує збільшення більш ніж у два рази в розрахунку на одного працівника виплат на відшкодування за виконання роботи в умовах які не відповідають нормам та виплат на поліпшення умов праці та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та травматичних випадків.

Висновки і пропозиції. «Кожна людина забезпечена правом на життя...», зазначається в «Декларації прав людини». Але без створення необхідних норм на підприємствах неможливо повною мірою скористатися цим правом. Саме тому Організація Об'єднаних Націй визначила основним керунком своєї діяльності на найближчі п'ятдесят років перехід від безпеки держави до безпеки людини як індивідуума.

Науковий керівник: Третьякова Л.Д., д.т.н., проф. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Література

1. Korzeniowski L.F., Serikov Y.A. Europejski wymiar securitologii. Kraków: EAS, 2011. 244 p.
2. Korzeniowski L.F. Securitologia na początku XXI wieku. Chasopismo nauk o bezpechenstve. Zeszyty Naukowe. Krakow: European association for security. 2007. № 6. P. 181–192.
3. Серіков Я. О. Принципи формування психології безпеки людини, суспільства, держави з позиції ієрархії задоволення її потреб. Chasopismo nauk o bezpechenstve. Zeszyty Naukowe. Krakow: European association for security. 2010. № 2 (12). P. 70–75.